

ANDRAGOGIKA

(veda o izobraževanju odraslih)

Nekatere oblike izobraževanja odraslih so študijski krožek za dvig proizvodnosti, izobraževanje za lokalne zaposlitvene pobude, skupnostno izobraževanje, izobraževanje za medije, kuhanje za starejše moške, univerza odprtih vrat,...

VZROKI ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

1. **Andragogika** je veda, ki daje odgovore na vprašanja kot so:
 - *kdo* so odrasli in kaj so njihove *značilnosti*,
 - *zakaj in kako* se odrasli učijo,
 - kakšen je *proces izobraževanja* odraslih.

L. 1833 **A. Knapp** prvi uporabi besedo **Andragogika**. **M. Knowles** jo opredeli kot znanost in umetnost, ki odgovarja na vprašanje kako pomagati odraslim pri učenju.

Andragoška teorija doseže svoj **vrh** ob koncu 60-ih let, ko pride do **cele vrste družbenih sprememb** (odpora proti elitni/ uradni kulturi). **P. Bernard** pravi, da se takrat družba preobrazi, doživi večji gospodarski razmah, hkrati pa tudi ljudje dobijo več avtonomnosti ⇒ nove kulturne potrebe. **Izobraževanje odraslih** so pogojevala **nova dr. gibanja**, politični aktivizem, imenovana **Education for empowerment** (ekonomska, politična, psihološka moč).

V **socialističnih državah** V. Evrope se je **Andragogika** spremenila iz vede o procesu izobraževanja odraslih v **vedo za izobraževanje odraslih**. Izobraževanje odraslih v teh državah je nadzorovala oblast. Bilo je okostenelo in neodzivno na spremembe.

U. Beck v delu "**Risk Society**" trdi, da v današnji družbi informacij ljudje spoznajo da industrijska družba ni vsemogočna in začutijo da so prepuščeni spremembam želijo drugačno življenje, drugačne oblike družbene organizacije.

Danes se vse bolj uporablja termin **permanentno izobraževanje** (=začetno izobraževanje + izobraževanje odraslih), ki ga uvede francoski filozof **Bachelard**.

Vzroki za izobraževanje odraslih so:

- **spremembe v človekovem življenju** (stresna lestvica **Rhie- Holmesa**: Smrt partnerja ⇒ poroka/ ločitev ⇒ preselitev ⇒ izguba ljubljene osebe ⇒ vojna ⇒ revolucija).

Prehodna obdobja so obdobja **kriz in konfliktov**, ko gre človek v **regresijo**, ko meri kaj bo dobil in kaj izgubil, ko s njegova osebnost dekonstruktura in potem ponovno vzpostavi (**nova samopodoba**). Učenje se lahko zgodi pred, med in po prelomnih dogodkih. Nekatere študije razvojne in kognitivne psihologije trdijo, da prehodi nastopajo med navidezno zaporednimi etapami našega življenja.

- **družbene spremembe** (povečanje števila prebivalstva, večanje deleža starejših ljudi, preveliko proizvedene vrednosti, povečana stopnja kriminala, nove politične in gospodarske združbe, povečana brezposelnost, globalizacija, ...)

ZAKAJ JE IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH RAZLIČNO OD ZAČETNEGA

(ne obstaja sistem izobraževanja odraslih)

NEKATERE OSNOVNE ZNAČILNOSTI ZAČETNEGA IZOBRAŽEVANJA

- **Začetno izobraževanje se od izobraževanja odraslih loči po organiziranosti izobraževanja, po izboru vsebin in po uporabi učnih sredstev.**
- Vsi učenci niso enaki. Vsak človek, družina in družbeni sloj ima svojo, učenci se razlikujejo tudi po svojih psihičnih značilnostih,... Šola tega zaradi svoje organiziranosti ne more upoštevati.
- Šolski sistem je statičen in neprilagodljiv s standardi znanja neprilagojenimi družbeni stvarnosti. Šola bi morala "učiti" sposobnosti za življenje (fleksibilnost, kritično mišljenje, samostojnost v učenju) in doseči ravnovesje med šolskimi vsebinami.
- Izvajalci so največkrat šole (v Franciji tudi ministrstva).
- Sistem je strukturiran po starosti učencev, vse razlike so posledica sistema izobraževanja (???)
- Kopičenje znanja, ki se potrdi z raznimi spričevali in diplomami. V izobraževanju odraslih ne gre za ravni znanja, spričevala so oporna točka v svetu dela.
- **Cilji začetnega izobraževanja so dugačni od ciljev izobraževanja odraslih**, zato so se skozi zgodovino organizirale strukture izobraževanja odraslih.
- Šolsko izobraževanje ne more zadostiti vsem potrebam človeka po izobraževanju. **J. Holt** v delu "**Instead of Education: How Children Fail**" pravi da je proti izobraževanju, v katerem nekdo misli, da bo dobil nekaj zase in v katerem drugi mislijo, da mu morajo prenesti svoje misli. Večina ljudi misli, da se je moč največ naučiti v šoli s pomočjo učitelja. Vendar pa se največ **naučimo**, ko **rešujemo svoje probleme** in ko opravljamo za nas pomembno delo. V prihodnji družbi naj ljudje ne bi hodili v šole, ampak bi se učili drug od drugega o rečeh, ki bi imele za njih kak pomen. Tako bi nastala t.i. **učeca se družba**- (Learning Society). V učeči se družbi

bo imelo **znanje osrednje mesto**, bo vrednota. **Holt** svojo teorijo učenja imenuje **učenje preko dela** (Learning by Doing).

Beck pravi, da si poskušamo ljudje pridobiti čim več znanja, čim več skušamo vložiti zase. Ni nam več kariere, bolj nam je pomembno, da se razvijemo sami.

C. Rogers (psihater) uvede pojem **bistvenega učenja** (Essential Learning). Zelo malo naj bi se ga zgodilo v šolskem sistemu. **Bistveno učenje se sproži** takrat, ko **človek neko znanje ponotranji**, ko ta izkušnja postane del njega, ko ga spremeni. Sproži se ob učenju smiselnih stvari.

J. Dewey pravi, da se človek začne učiti šele takrat, ko se znajde pred vprašanjem, ki ga mora razrešiti ⇒ razmišljanje, ki je pot k preobrazbi.

- **Človek se bolje uči takrat, ko se prostovoljno odloči za učenje, to pa je zmeraj značilnost izobraževanja odraslih.**

Vse manj govorimo o izobraževanju (družbeno organizirano) in vse več o učenju (zasebno). Država ne zadovoljuje več potreb po izobraževanju ⇒ 'life long education' postane 'life long learning'.

- Nekateri oblike izobraževanja odraslih vključujejo medsebojno učenje, ko se ljudje združijo, izmenjajo svoje znanje, izkušnje, kulturo.

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH IN NJEGOVE ZNAČILNOSTI

- Izšlo je iz ustanov, katerih osnovna dejavnost ni bilo izobraževanje (tako ima npr. MOLj svojo šolo za podjetnike) in se lahko začne tudi s prosvetljenimi posamezniki (na Danskem **N. Grundtvig** še pred uvedbo začetnega izobraževanja uvede t.i. ljudske šole).
- Pred francosko revolucijo so delavci sami ustanovili tečaje prava in kulture. V drugi polovici 19. st so se delavci izobraževali zato, da bi dosebli večjo varnost, ugotovili so, da je šolski pouk močan element asimilacije in konformizma.
- **Poteka vsepovsod.**
- **Odrasli se učijo stvari, ki se jih želijo ali morajo naučiti.** Imajo različno kulturo in stopnjo motivacije. Pri učenju so odvisni od predhodnih izkušenj, ki obogatijo ali pa zavrejo (fundamentalisti) učenje. Odrasli niso podrejeni svojemu mentorju.
- **Izobraževanje odraslih mora biti inovativno in ne more/ sme sloneti na namišljenem/ abstraktnem človeku** (mentor mora poznati skupino, ki jo uči).
- Izobraževalec se mora nujno informirati o potrebah ljudi. Ko se jim približa, poveča svoje znanje.
- **Različne so povezanost, strukturiranost ciljev in uporabljene metode.**
- **Izobraževanje odraslih odseva družbeno stanje.** Najbolj se izobražujejo vodstveni delavci in že izobraženi (spremembe in potrebe po prilagajanju le tem). Zelo malo je izobraževanja za funkcionalno nepismene, zelo malo je temeljnega

izobraževanja. Nanj **vpliva trg** s svojimi zahtevami (v Angliji so univerze za izobraževanje odraslih prepuščene trgu)

- Na Kitajskem so ljudje organizirani v društva, v Jugoslaviji je obstajala t.i. Kumrovska šola. V Angliji in Franciji obstajajo skupnosti brezposelnih, ki si izmenjujejo izkušnje, se podpirajo, za storitve dobijo žetone.

DRUŽBENI, EKONOMSKI IN KULTURNI TEMELJI IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH TER FUNKCIJA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

- **Predindustrijska družba:**

- **prevladuje kmetijstvo**, večina prebivalstva dela v primarnem sektorju, razvijejo se tudi majhna obrtniška podjetja,
- **družbena mobilnost je zelo majhna**, človek svoj družbeni položaj podeduje, vladavina avtoritet tako v političnem življenju kot v religiji,
- **Kulturno- transmissijski model vzgoje**. Slovenci so se tako v zgodnjem srednjem veku združevali v zadruge, ki si med seboj delijo vse ⇒ nastanek vasi. Obstajali so cehi, v katerih so se izobraževali pripadniki istega stanu ter skrbeli za obrambo svojih "skrivnosti". V bratovščinah pa mlajše vajence uvaja starejši član, opravljajo delo v lastno dobro, predvsem pa v dobro družbe.

- **Industrijska družba:**

- **podjetje se loči od družine**, prihaja do **nove delitve dela in dobička**,
- **delovna sila se zgosti na enem mestu**, nastajajo večja mesta,
- **razdelita se človekovo življenje** (delo, prosti čas in počitek) **in okolje** (prostor za delo, transport, "življenje" in spanje). Človek se loči od družine in podredi delovnemu redu, ki izvira iz samostanov,
- kultura se loči od poklicnega življenja, človek se oddalji od svojega bistva,
- izobraževanje odraslih dobi predvsem poklicni značaj,
- pojavi se **javno šolstvo**, razvijejo se obšolske dejavnosti, nastane izobraževanje odraslih, nedeljske šole. Aktivno prebivalstvo prehaja iz primarnega v sekundarni sektor,
- pojavijo se tudi že različni toki izobraževanja odraslih.

- **Postindustrijska družba:**

- **krize in spremembe ter prizadevanje za učinkovitost** (total quality management),
- **J. Dumardier** v delu "**Civilizacija prostega časa**" trdi, da gre za kulturni razvoj družbe/ družbenih skupin, usmerjen v razvoj gospodarstva, družbe in posameznikove osebnosti s pomočjo učnega in izobraževalnega sistema, ki kulturo posameznika poveže s tisto kulturo, ki lahko najbolj vzpodbudi razvoj. Izobraževanje je potreba družbe, ki se mora s kar najmanj napora prilagajati spremembam,

- človek se spreminja v svobodno delujočega, možnosti samostojnega odločanja pa so vendarle precej omejene,
- **znanje v postindustrijski družbi hitro zastara**, razgledanost omogoča integracijo znanj,
- **večina delavcev je v terciarnem sektorju** ⇒ storitveni proletariat,
- na novo odkrivamo družbeni kapital. To so vsi ljudje, ki delajo za družbo,
- **M. Serve** tako pravi da v sodobni družbi ni niti kopičenja niti lastnika znanja.

Pogoji za pridobivanje znanja so motivacija, razvito kritično mišljenje, sposobnost organiziranja znanja, čustvena inteligentnost. V postmoderni družbi **človek** ni več zaprt v krog družine, **izbira si prijatelje vsepovsod**. Ljudje se združujejo v različne vzajemne skupnosti, ki po **A. Giddensu** lahko nastanejo kot posledica izločenosti iz družbe tako na vrhu kot na dnu družbene lestvice. Tudi **delo ni več nakopičeno na enem samem mestu**, spremeni se človekov urnik. **E. Bern** pravi: "Strukturiranje časa je ena od težjih nalog. Danes si mora delovni čas oblikovati vsakdo sam in se tega tudi naučiti. Najtežje se naučijo brezposelni. Človek je bolj odgovoren za svoje delo, več je samostojnosti/ samoodločanja kar zahteva večjo zrelost." Človekova splošna razgledanost je prav tako pomembna, kot poklicno znanje in se mora konstantno izpopolnjevati.

UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

- učenje je notranji proces, povzroča spremembe v vedenju, z njim se ukvarja se ukvarja predvsem Ψ ,
- čustva naj ne bi bila pomembna
- izobraževanje odraslih ni sistem, je vidno
- nanaša se na zunanje, družbeno in ga obravnava **Andragogika**.
- je namensko, usmerjeno k ciljem

P. Jarvis loči med učečo se ali izobraževalno družbo.

V družbi ni več skupnih vrednot, so pa skupni interesi, družba se hitreje odziva na spremembe, človek se uči ker mora stalno razmišljati o sebi in o drugih. **T. Husen** v "The Learning Society" pravi da nikoli ne pride do učenja brez poučevanja (vendar pa nista vedno v neposredni zvezi). Učenca moramo navaditi na samostojno učenje v majhnih skupinah. Miller pravi, da imajo skupine izjemen vpliv na učenje odraslih. **Skupina** je za člane zanimiva, **razvije se v kolektiv pod pogojem, da razmišljanja celotne skupine nekaj pomenijo vsem članom skupine**.

- **Pogoji**, pri katerih se odrasli odločijo **izobraževanje** so lahko **subjektivni** (strah, sposobnosti, lenoba, SES,...) in pa **objektivni** (spol, oddaljenost, ekonomska razvitost neke dežele, ponudba programov,...). Motiviranost pri odraslih večkrat odtehta pomanjkanje sposobnosti.

- Interakcija z drugimi je pomemben vir učenja. **Učenje** je nekaj zelo osebnega, **večinoma** je **zavedno**, včasih pa tudi nezavedno. **Poteka povsod**, izobraževanje pa le v posebnih ustanovah.
- **E. Dörkheim** pravi, da je funkcija ustanove tista resnična vloga, ki jo ustanova igra, pa čeprav ne gre za funkcijo, ki ji je bila izvorno namenjena. Učenje je del preprostega življenja in uživanja (*hahaha*).
- **Giddens** v delu “**Tretja pot (The Third Way)**” pravi, da je v sodobni družbi prišlo do prevlade učenja nad izobraževanjem zaradi zamenjave trga in družbe. Trg je postal kraj, kjer zadovoljujemo svoje potrebe po skupnosti. Družba se spreminja v družbo zaslug in zaslužnih ljudi. V družbi, kjer je premalo skupnega se razvija tekmovalnost. Tekmovalno učenje ne izvrže dobrih ljudi na površje.
- **Učenje prinaša spremembe in tveganje** in zato v ljudeh sproža bojazni. Strah pred učenjem ustvarja neučecho se družbo in neučeče skupine (spet fundamentalisti). Sprememb se bojijo tudi ljudje na oblasti, saj ne želijo razvoja “podanikov”.
- Osebno učenje je manjkrat kot izobraževanje potrjeno z diplomami.
- Človek, ki želi znanje potrditi prinese potrdilo/ dokazilo, pismo delodajalca/ mentorja. Obstajajo pa tudi predavatelji, ki nimajo potrdila (**R. Barthez** na College de France).
- Edina naloga šole je, da otroke intelektualizira (*pri pedagogiki smo še vse kaj drugega povedali*).

Izobraževanje odraslih je lahko **FORMALNO** ali **NEFORMALNO**.

FORMALNO izobraževanje:

- je posnetek začetnega izobraževanja. Gre za **doseganje ravni znanja** in **pridobitev spričevala**, učijo se iste vsebine, a z drugimi metodami kot v začetnem izobraževanju,
- dogaja se v **uradnih ustanovah** s **sistematičnim** in **strukturiranim prenosom znanja**,
- rok trajanja je določen, organizirano je po **predmetih, disciplinah** in **ravnem znanja**,
- potrjeno je s **spričevali** ali **diplomami**, ki so **javno** (pri)znane,
- zaradi svoje togosti zanemarja potrebe drugačnih (npr.:klošarjev),
- pridobimo širšo usposobljenost vedenja, ki jo uporabljamo v doživetem, praktičnem.

NEFORMALNO izobraževanje (stopa v ospredje):

- njegovi začetki so v obšolskih dejavnostih, v nekonvencionalnem izobraževanju,
- **lahko je družbeno priznано, lahko pa je bolj priložnostno, spominja na samostojno učenje**,

- podobno je neformalnemu učenju in se **mnogokrat** zgodi **naključno** (t.i. naključno neformalno izobraževanje, ki poteka povsod in vedno) in **spreminja človeka**,
- naslanja se na drugačne vire (brošure, oddaje,...) uporabljajo se posebni izobraževalni programi, tudi izvedba je drugačna,
- zaključí se z (*kdo bi si mislil*) neformalnim spričevalom.

VSEŽIVLJENJSKO/ NENEHNO izobraževanje traja celo življenje. Človek se neprestano uči. **Vključuje začetno izobraževanje in izobraževanje odraslih**. Nanaša se na vse vidike človekovega življenja, povezano je s preobrazbami, spremembami in akcijami. Tudi tisto kar znamo se moramo nenehno učiti. Težje pozabimo bolj kompleksne spretnosti. To izobraževanje je večinoma uradno nepriznано. Poznamo pa institucionalizirano izobraževanje za 3. in 4. življenjsko obdobje.

V začetku 70-ih se v **Andragogiko** vključi **razvojna Ψ**.

E. Erikson pravi, da je življenje nenehna borba, katere odvijanje je naključno. Razvoj življenja različnih ljudi je različen. Poudarja, da v slehernem razvojnem obdobju nastopajo krize in konflikti, ki sprožijo življenjsko napetost, ki povzroči angažiranost. Človekovo življenje razdeli na 7 obdobj:

- **dojenček**: spopadeta se **zaupanje** in **nezaupanje** do zunanjega sveta. Ko sta ti dve sili v ravnovesju se oblikuje pogled na življenje, ki daje upanje. Če ima otrokovo nezaupanje prosto pot (če se mu nič ne postavi po robu) odraste v nestabilno osebnost. Lahko se začne umikati in iz tega sledi bolezensko zanikanje dejanskega stanja. Ko odraste slabo skrbi za druge, ker potrebuje energijo zase in slabo prevzema odgovornosti,
- **zgodnje otroštvo**: težnja k samostojnosti (avtonomnosti). Otroka je sram zaradi majhnosti in neodvisnosti. V tem obdobju se začne oblikovati smisel za voljo (libido/ agresija),
- **igra** se vzpostavi med poslušnostjo in občutkom krivde. Otrok marsikaj poskuša z igro, hkrati pa ga zavira občutek krivde, ker gre sam v svet. Pojavi se vrsta idealiziranih ciljev, otrok spozna kako pomembno je imeti **namen** ⇒ **cilj** ⇒ **smisel**.
- **šolanje**, otrok mora pokazati **proizvodnost**, **storilnost**, da opravi svojo nalogo. Pridobiva si **ročnost**, **sposobnost**, **inteligentnost**, po drugi strani pa ga muči **občutek manjvrednosti**, **grožnja neuspeha**,
- **mlajša odraslost**: **bližnja povezanost** posameznika z drugimi ljudmi. Občutek bližine se bode z občutkom osamljenosti. Pomembno je razviti **sposobnost medsebojne predanosti**,
- **odraslost**: razvoj **ustvarjalnosti**, **proizvodnosti** in skrbi za tisto, kar je bilo ustvarjeno ali proizvedeno. Človek čuti, da mora/more nekaj ustvariti. Ustvari se odnos do nečesa. Če človek ne zna presoditi svoje moči je neprilagojen,

- **stagnacija**: Človek pregleda svoje celotno življenje in se bori za neko celovitost/ zavrača obup, strah in brezup. Hkrati je to obdobje modrosti, ki omogoča prenašanje izkušenj na druge. Ob uspešni prebroditvi predhodnih obdobij se v človeku razvije občutek življenjske celovitosti. Pridobi si ga, če si pridobi zaupanje vase, neodvisnost, če veliko dela, če je odkril svoje "poslanstvo".

ZNAČILNOSTI ODRASLIH

Koncept odraslosti razvijajo mnogi izobraženci. Človek postane odrasel takrat, ko postane **odgovoren za sebe, druge in svoja dejanja**. **Odraslost je družbeni konstrukt**, saj se starost ki omogoča status odrasle osebe razlikuje od države do države. V tradicionalnih okoljih si je otrok pridobil status odraslega z iniciacijo, ki ima v sodobnih družbah obliko volilne pravice, vozniškega izpita,... Nekateri pa seveda nikoli ne odrastejo.

E. Borne definira kot **odraslega človeka** tistega, ki ima **dobro predstavo o stvarnem svetu**, je **blizu realnosti**, zna se **spraševati in odločati**. **Postavlja vrednostne cilje**, ne predaja se delovanju po načelu biološkega ugodja. **Funkcionalni ljudje** nimajo dobro razvitih teh sposobnosti, **reagirajo čustveno**.

V civilni družbi, za katero je značilna odsotnost nadzora države se vzpostavijo odnosi bližine za katere morajo imeti odrasli vrsto lastnosti. Sposobni si morajo biti postaviti cilje. Z gledišča izobraževanja je človek odrasel takrat, ko se sam počuti odrasel in ga tako vidijo tudi drugi.

PRIMERJAVA UČENJA OTROK IN ODRASLIH

UČENJE OTROK

W. James (psiholog) pravi, da doživljajo otroci svet kot zmedo. So povsem neobčutljivi za vse, kar niso oni sami. Zanima jih tisto kar zadovoljuje njihove potrebe (hrana, bližina, ljubezen, pozornost). Potrebujemo veliko odzivanja nase. Otrokov prve izkušnje so AHA-tipa, vse so enako dobre. Vendar pa mu šele drugi povejo čemu stvari služijo. Otrok ne zna presoditi koliko je kaj vredno/ dobro. Sprejema vrednostne sodbe svojega okolja. Svetu odraslih se prilagodi do meja, ki mu jih postavljajo, barva kože, lokalna pravila, okolje v celoti... Do 11. leta vidi svet drugače od odraslih. Večinoma ga zanimajo pomembni odrasli. Z eno samo besedo otrok izraža mnogo pomenov, ne čuti nians.

Piaget pravi, da otrok misli in sklepa primitivno, nerazvito in takšni so tudi njegovi sklepi. Vzročnost in povezanost dojema na osnovni ravni (npr.: stikalo ⇒ luč). Pri podobni starosti ima večina otrok podobne težave, šola ga mora naučiti kritičnega mišljenja, avtonomne mrale.

UČENJE ODRASLIH

Miller v "Učenju in poučevanju odraslih (Learning and teaching of Adults)" pravi, da je **odrasel izkušen veteran**, ki se stvarjem približa z zelo zapletenim spletom pričakovanj in z veliko izkušenj s katerimi primerja kar vidi. Vsako prepoznavanje odraslega se strukturira glede na pretekle izkušnje. Odrasel večkrat prilagodi nov koncept, da ga umesti v svoje lastne misli.

Pri odraslih želimo doseči spremembe v prepričanju, vrednotah. Prepričanja so lahko tudi nespremenljiva, pomembne so vrednote, ki se nanašajo na dobro in slabo. Izkazujejo večjo ali manjšo naklonjenost posameznemu obnašanju. Odraslega želimo spremeniti, ko ugotovimo, da je njegovo stanje nesprejemljivo. Obnašanje odraslega človeka včasih ni primerno stvarnosti. Ko odrasli ugotovijo, da posamezni vzorci obnašanja ne pripeljejo do rešitev jih morajo spremeniti. Ustreznost prepričanj preverimo tako, da jih primerjamo s stvarnostjo. Vrednote preverjamo tako, da sledimo njihovim logičnim posledicam ali pa tako, da jih vnesemo v naš referenčni okvir. Pomembne so tudi metode, še zlasti pri spreminjanju obnašanja (predavanje večinoma ne pali).

Včasih je ljudi težko odvrniti od obnašanja, ki je trdno zasidrano v njihovem vrednostnem sistemu. Z vprašanji vrednot in obnašanja se ukvarjajo:

- **sociologi** (obravnavajo jih v grozdih/ skupinah),
- **andragogi** (obravnavajo jih znotraj življenja posameznega odraslega).

Prvi svet, ki ga človek ima je njegov **osebni svet + družbeno okolje**. Programi, ki so s tem v zvezi se nanašajo na medsebojne odnose v družini, s prijatelji, na družbena vprašanja in povezavo med moralnimi in etičnimi vprašanji posameznikov.

Vsi **andragoški programi** slonijo na **skupku znanja**, ki ni trden, ni organiziran in ni zakoličen. Vsi so na področjih in znotraj ved, ki niso povsem razvite. Obravnavajo vprašanja, ki so za ljudi pomembna, do katerih imajo razvita svoja stališča, ta pa se razvijejo glede na predhodne občutke. Odrasli velikokrat ne vedo, če se zares želijo spremeniti, ker so že v ravnovesju. Izvedeti morajo, zakaj imajo težave, probleme in zakaj se ne morejo spremeniti.

Knowles v delu "Vzgoja odraslih kot proces osebnostnega razvoja" postavi naslednje trditve:

- **odraslega iz stanja odvisnosti pripeljemo do čim večje samostojnosti**,
- vodimo ga od:-pasivnosti k aktivnosti, subjektivnosti k objektivnosti, impulzivnosti k razumskosti,
 - od nevednosti do poučenosti, majhnih sposobnosti k velikim, ozkih interesov k širšim,

- k sprejemanju odgovornosti, površnih k globokim skrbem, od egoizma k altruizmu,
- zavračanja do sprejemanja samega sebe, neoblikovane k oblikovani identiteti,
- osredotočanja na posameznosti do osredotočanja na splošna načela,
- posnemanja k izvirnosti, potrebe po sigurnosti k dopuščanju dvoumnosti.

V nekaterih programih so odrasli delovni, ustvarjalni, pri drugih pa jih moramo napolniti z informacijami.

Znanje daje obnašanju moč. Odrasli pa znanje vklopijo tudi v svoje predsodke, uskladijo ga s svojimi željami, neuskaljeno znanje pa zavrnejo. Njihovo obnašanje se spreminja z izkušenjskim znanjem.

Pri **poklicnem izobraževanju** gre za **prenašanje praktično uporabljivih znanj**. Aktivno učenje jemlje čas, energijo in koncentracijo.

DOLGOROČNI CILJI IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Metoda izobraževanja odraslih je pogojena s cilji. Programi, ki tečejo na fakulteti za odrasle so jim prilagojeni (večinoma le organizacijsko) glede na to kako izobraževalci zaznajo potrebe ljudi.

Havighurst in Orr sta navedla naslednje **socialne vloge odraslih**:

- starš, delavec, sostanovalec, ustvarjalec lastnega doma, soprog/ soproga, uporabnik prostočasnih dejavnosti, vernik, prijatelj/ prijateljica,...

Starši morajo omogočiti osamosvojitve svojih otrok. Sindrom praznega gnezda ostane staršem. Starš se mora naučiti izkazovati zaupanje, osamosvojitve pa ne jemati kot izgubo bližine.

Programi namenjeni splošnemu znanju se pogosto zatečejo k diskusijski metodi (zelo razviti med bratovščinami). Izobraževanje odraslih večinoma ni namenjeno razvijanju logičnega mišljenja.

SVETОВI ODRASLEGA

Poklicni svet: Nekateri **programi so poklicne narave**, vanje odrasli vstopajo z veliko motivacijo. Cilji in nagrade so jasni, motiviranost je maksimalna. Izobraževanje je danes edino sredstvo socioekonomske mobilnosti (*ja, to je rekel tudi moj stric, ko me je vzel v službo na banko*).

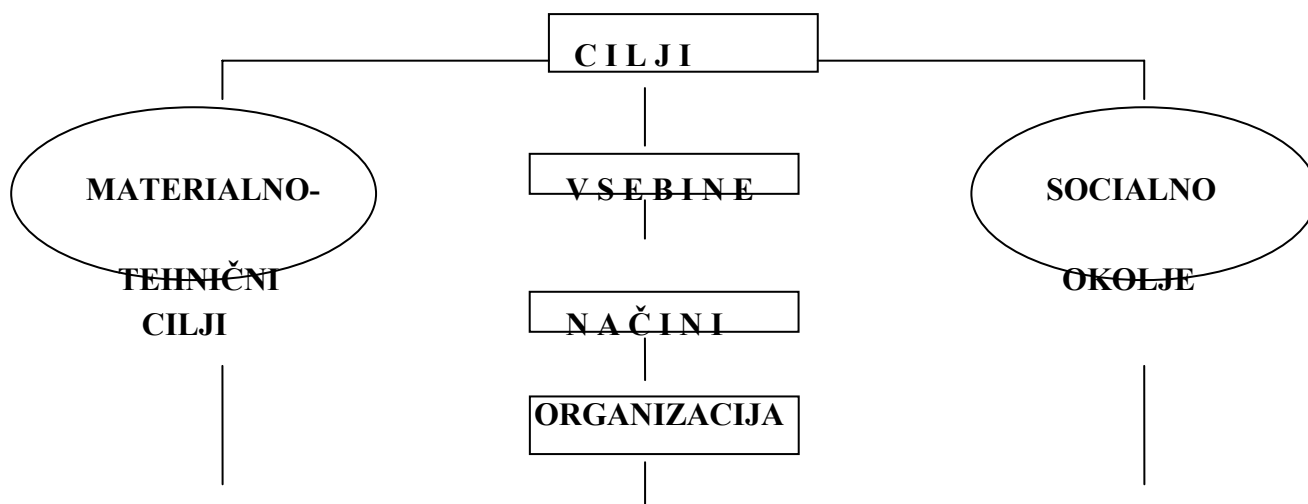
Svet praktičnih problemov: Se ukvarja s **koristnim in praktičnim**. Cilji so znani, mentorji so izkušeni, ocena uspešnosti temelji na praktični uporabi znanja.

Svet oblike: **Umetnost** ne vzbuja občutka varnosti, veliko je negotovosti, ustvarjalnosti. Ustvarjanje je pomembnejše od doseganja uspeha, vpisnina je nizka. Največ vključenih

je žensk, koncepti tega študija zahtevajo občutljivost. Sem sodijo področje humanistike, ustvarjalnosti, splošno-izobraževalni programi

Fizični svet: V izobraževanju odraslih **naravoslovne vede** niso preveč priljubljene, saj je to znanje daleč od vlog socialnega človeka. Večinoma so to poklicna izobraževanja. Obstaja razlika med ekspertnim in znanjem splošnega človeka, metode učenja so tako specializirane, da normalnemu človeku ne pomagajo.

ANDRAGOŠKI CIKLUS

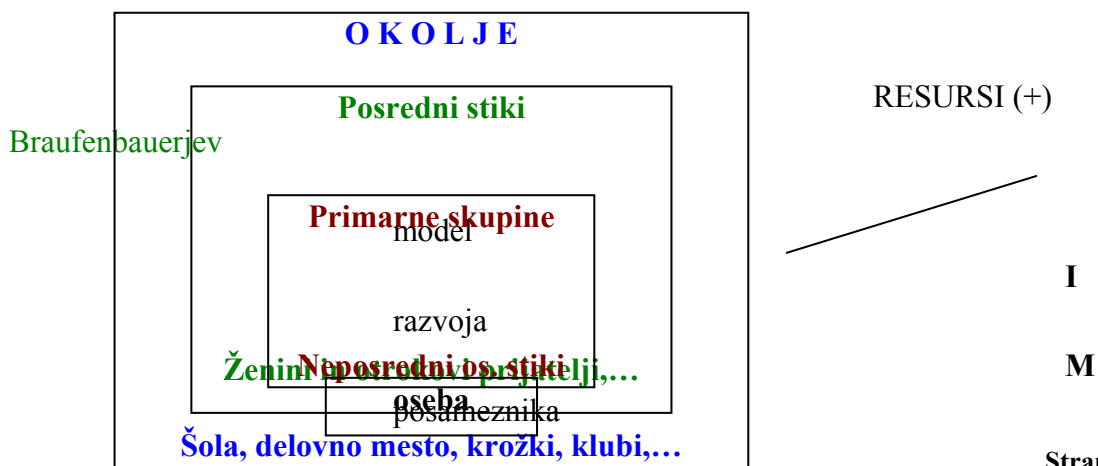
Andragoški cikel je del medsebojno povezanih sklopov, ki delujejo drug na drugega.

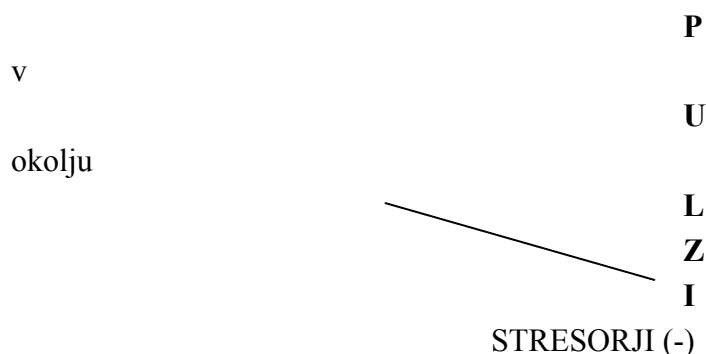
Faze andragoškega cikla:

1. Ugotavljanje potreb (posameznika, družbe, socialne skupine).
2. Planiranje.
3. Programiranje.
4. Neposredno pripravljavanje in organizacija.
5. Izvajanje.
6. Evalvacija.

Potrebe ⇒ **cilji** ⇒ **izbor vsebin, načinov, organizacijske sheme.**

Odrasli imajo mnogokrat negativen odnos do obveznega izobraževanja.

Delovanje posameznik- okolje je obojestransko. Dlje od središča **Braufenbauerjevega** modela smo, manj vpliva ima posameznik in več vpliva okolje. **Naš cilj mora biti stresorje spreminjati v resurse.**

Spreminjajo se tako **potrebe** kot **temeljna znanja**. Pomemben je razvoj sposobnosti in osebnostnih značilnosti. Osnovne potrebe je **Maslow** hierarhično razvrstil od prehranjevalnih do samoizpolnitvenih. Nekateri avtorji pa trdijo, da so potrebe enakovredne in jih delijo na:

- **biološke,**
- **socialne,**
- **samoaktualizacija.**

Pastuovič potrebe opredeli kot **objektivno stanje, ki kaže na primanjkljaj** in ta primanjkljaj je motiv.

Potrebe se razlikujejo glede na socializiranost. Za **izobraževanje** moramo poleg **potrebe** imeti še **voljo**. Spodbuda aktivira potrebo, ki vodi do cilja. Potrebe ugotavljamo z opazovanjem in s spraševanjem in ko jih ugotovimo se moramo po njih tudi ravnati.

Homoestatične potrebe so potrebe pomanjkanja, te potrebe potiskajo.

Vrednote, cilji po katerih stremimo pa vlečejo.

Človek se danes ne le **prilagaja** in **reagira** ampak tudi **agira** (aktivno učenje + predvidevanje).

Evropejci so na vrh svoje lestvice potreb postavili potrebo po učenju učenja, nato po osebni rasti, komuniciranju in smislu življenja.

Mezirov pravi, da je izobraževanje odraslih **fenotipsko** (odzivanje na fenomen), izobraževanje otrok pa **genotipsko** (geneza).

P. Freire je uvedel pojem **bančniško učenje** (nalaganje znanja na bančne račune). Bančniški način je nujen za mladostnike, truditi pa se moramo tudi za osebni razvoj. Izmeriti moramo profil sposobnosti in nato prilagoditi šolanje.

Organizacijski načini ⇒ **viri** (prilagojeni udeležecem) ⇒ **prostor** ⇒ **metode**

IZVAJANJE PROGRAMA

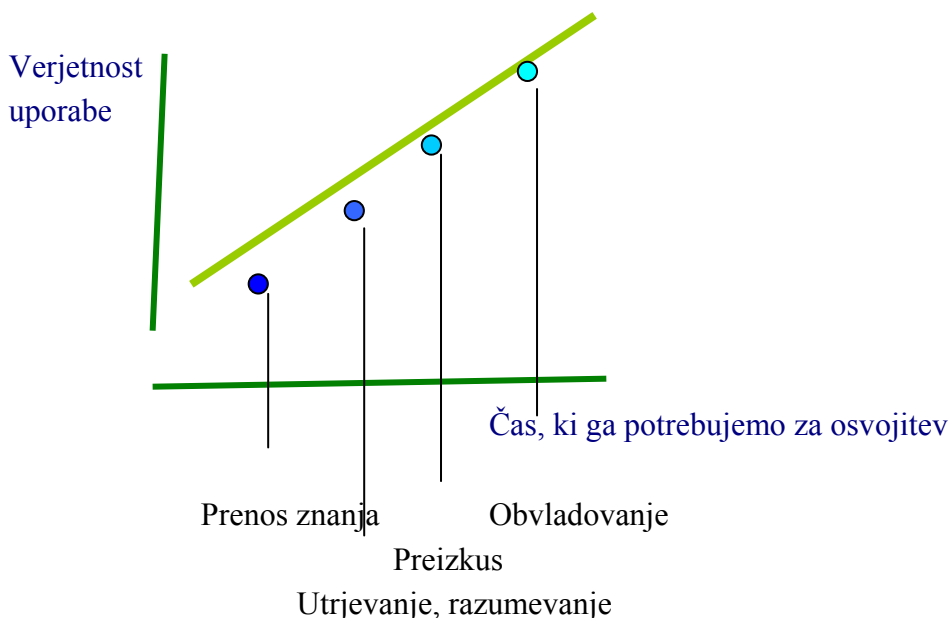
- kako bomo obvestili ljudi.
- kako drag bo naš program in kakšne ugodnosti bomo nudili.
- psihološka klima (razredna shema, dvosmerna komunikacija, razporeditev stolov,...).

UČITELJI

Pri formalnih programih učitelj predava, ima izpite. Pri učenju iz zanimanja pa je produktivna funkcija pomembnejša. Poznamo naslednje tipe učiteljev:

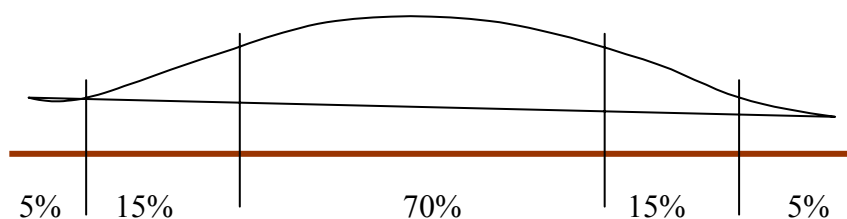
- **pomirjevalec**; **opazovalec** (pizdi); **pametnjakovič** (zapleten besednjak, generalizacije, pomanjkanje samozavesti); **zmedenko** (bluzi, tipičen je fizični stik, boji se odgovorov na vprašanja)

Pomemben je še **tip slušateljev**. Nekateri vedno potrebujejo osmislitev, drugi sami vohljajo za informacijami, tretje zanima predvsem kako stvar deluje. Kar se naučimo uporabljamo takole pogosto:

EVALVACIJA

Vedno pomembnejše postaja ocenjevanje predavateljev s strani učencev (ti tako rastejo). Pomembna pa je seveda tudi ocena organizacije in pa samega programa. Razporeditev zadovoljstva nad učiteljem je vedno v normalni distribuciji.

Andragogika 1989/99.

V Sloveniji je 60% funkcionalno nepismenih ljudi. Funkcionalna nepismenost nastane zaradi ponavljanja v delovnem procesu. Ti ljudje ne znajo uporabljati virov iz okolja, težko ocenjujejo realnost in imajo slabo razvito abstraktno mišljenje. Učijo se tako, da nekaj naredijo in ne tako, da o tem razmišljajo.

konec